

NC
DO

DE FEITEN OP EEN RIJ

Voedselcrisis in de Hoorn van Afrika

De situatie

Op 11 juli 2011 stelde Antonio Guterres, hoofd van de VN vluchtelingenorganisatie UNHCR, dat de grootste ramp van dit moment zich voltrekt in de Hoorn van Afrika. Hij zei dit naar aanleiding van een bezoek aan het Keniase Dadaab, het grootste vluchtelingenkamp ter wereld, dat overstroomd wordt door tienduizenden nieuwe vluchtelingen die de honger in omringende landen ontvluchten. Staatssecretaris Ben Knapen van Buitenlandse Zaken bracht in de zomer van 2011 ook een bezoek aan dit vluchtelingenkamp en kondigde aan 5 miljoen euro extra beschikbaar te stellen voor hulp aan de regio.

In de Hoorn van Afrika, het gebied waar Kenia, Ethiopië, Eritrea, Djibouti en Somalië liggen, is al een aantal jaar geen regen gevallen. De droogte, die volgens experts in 60 jaar niet zo ernstig geweest is, verergert de armoede in een gebied waar veel mensen al lijden aan honger of ondervoeding. De VN schatte dat de voedselsituatie voor 11 miljoen mensen in de regio levensbedreigend was en dat de situatie in september haar dieptepunt zou bereiken. In de loop van de zomer verklaarde de VN dat er in verschillende regio's in Somalië sprake is van hongersnood. Ondanks regenval in november en december verkeerden verschillende

gebieden in deze regio's eind 2011 nog steeds in staat van hongersnood.

Men spreekt van hongersnood wanneer meer dan 30 procent van de kinderen in een bepaald gebied aan acute ondervoeding lijden, wanneer er dagelijks op elke 10.000 mensen meer dan 2 sterfgevallen zijn en wanneer mensen geen toegang hebben tot voedsel en andere basisvoorzieningen.

Oorzaken

De voedselcrisis in de Hoorn van Afrika kent verschillende oorzaken, die gezamenlijk de ernst en urgentie van het probleem verklaren. Ten eerste wordt negentig procent van het voedsel in Afrika geproduceerd door kleine boeren, die veelal net genoeg verbouwen om te voorzien in voedsel voor zichzelf en hun families. De uitblijvende regens, een gevolg van het terugkerende klimaatfenomeen La Niña, zorgen ervoor dat deze arme boeren niet of nauwelijks kunnen oogsten, waardoor er onvoldoende voedsel is. Sommige deskundigen beweren dat de droogte veroorzaakt wordt door de opwarming van de aarde, waarvan de consequenties als eerste zo duidelijk zichtbaar zijn in de Hoorn van Afrika. Ten tweede hebben de landen in de Hoorn van Afrika geen goed landbouwbeleid; vaak schieten de

nationale regeringen tekort bij het investeren in de landbouw en bij het voorkomen of verminderen van voedseltekorten. Een derde reden die de voedselcrisis, vooral in Somalië, versterkt zijn de gewelddadige conflicten. Het land is al jaren het toneel van geweld en grote delen van het land worden beheerst door de extremistische groepering Al Shabaab. Hierdoor slaan mensen op de vlucht waardoor er onvoldoende gezaaid en geoogst kan worden door de lokale bevolking. Daarnaast wordt voedselhulp slechts mondjesmaat door Al Shabaab toegelaten of komt het niet op de plaats van bestemming. Een vierde oorzaak is een wereldwijde schommeling van voedselprijzen, die enerzijds veroorzaakt wordt door voedseltekorten en slinkende voorraden en anderzijds door oneerlijke handel en excessieve speculatie op de voedselmarkt. Tot slot geven ontwikkelingsorganisaties zoals Oxfam aan dat de internationale gemeenschap niet goed gereageerd heeft op de situatie in de Hoorn van Afrika. Na de grote hongersnood in Ethiopië in 1984 is een zogenaamd 'early warning systeem' opgezet dat ten doel heeft op tijd aan te geven wanneer er voedselschaarste dreigt. Eind 2010 waarschuwde de VN voor een voedselcrisis in de Hoorn van Afrika en vroeg de internationale gemeenschap om financiële bijdrages om de crisis af te wenden. Op dat moment hield de internationale gemeenschap de hand op te knip.

Oplossingen en aanbevelingen

De VN heeft aangegeven dat er 2,4 miljard dollar nodig is om de mensen in levensbedreigende situaties in Ethiopië, Kenia, Djibouti en Somalië te helpen. Hiervan is momenteel 78% aan hulp gelden gefinancierd, er is dus nog ruim 520 miljoen dollar nodig. Het Wereldvoedselprogramma zet zich in om ongeveer 6 miljoen mensen zo snel mogelijk te voorzien van voedsel en water. Hiervoor is onder andere een luchtbrug gestart om sneller voedsel te kunnen brengen naar Mogadishu (Somalië), Wajir (Kenia) en Dolo (Ethiopië). In Nederland hebben de Samenwerkende Hulp Organisaties (SHO) giro 555 opengesteld om geld in te zamelen voor noodhulp aan de Hoorn van Afrika. Op 30 november 2011 is de hulpactie gesloten met een eindstand van 25 miljoen euro, opgehaald door bedrijven en particulieren. Ook in de Hoorn van Afrika zelf proberen mensen geld in te zamelen voor de voedselcrisis. In Kenia zette het telecombedrijf Safaricom samen met lokale jongeren de actie Kenyans for Kenya op, waarbij mensen via sms geld konden doneren. Zo werd 7,6 miljoen dollar opgehaald.

Het International Food Policy Research Institute (IFPRI) stelt dat er drie zaken moeten gebeuren om nu en in de toekomst beter om te gaan met voedselcrises:

- Op korte termijn is er meer voedsel- en waterhulp nodig, gericht op de allerarmsten.
- Op de middellange termijn raadt het IFPRI aan om internationale en regionale handel met de Hoorn van Afrika niet te bemoeilijken, zodat voldoende voedsel de landen kan bereiken en landen elkaar niet uitsluiten van voedsel. Daarnaast moeten regionale voedselvoorraden voor humanitaire doeleinden worden gecreëerd en is het cruciaal dat nationale regeringen in de regio hun landbouwbeleid verbeteren.
- Voor de lange termijn wordt aangeraden om kleine boeren in staat te stellen om beter om te gaan met risico's en rampen, bijvoorbeeld met behulp van droogte-resistente zaden en gewassen, irrigatietechnieken etc. Sociale voorzieningen en verzekeringen kunnen er voor zorgen dat arme mensen ook bij tegenslagen in hun levensonderhoud kunnen voorzien, doordat ze zaken zoals vee, gereedschap of land kunnen behouden.

Bovenstaande aanbevelingen laten zien dat het waarborgen van voedselzekerheid niet alleen een technisch vraagstuk is, maar dat er ook een grote politieke verantwoordelijkheid ligt bij landen zelf en bij de internationale gemeenschap. Op VN-niveau wordt al jarenlang gepleit voor het opzetten van een noodfonds voor voedselzekerheid, waardoor de financiële middelen bij een op handen zijnde voedselcrisis sneller voorhanden zijn. De Afrikaanse Unie beschikt al over een speciaal noodfonds voor hongersnood en droogte (SEAF). Doordat de lidstaten hier financieel onvoldoende aan bijgedragen hebben, kan het fonds echter nauwelijks hulp bieden aan de Hoorn van Afrika. Daarnaast is politieke stabiliteit een cruciale factor voor voedselzekerheid; in Somalië belemmeren geweld en onderdrukking mensen om land te bewerken en te kunnen oogsten.

Meer lezen?

Op www.ncdo.nl is onder andere een kennisdossier over voedselzekerheid te vinden.

NCDO

Postbus 94020
1090 GA Amsterdam
tel +31 (0)20 568 87 55
globaliseringsreeks@ncdo.nl
www.ncdo.nl

